

Aan de leden van de
verenigde vergadering

V.V:	25 november 2009	Datum	20 oktober 2009
Agendapuntnr.	10	Bijlagen	
Onderwerp	Bepalen van bestuurlijk standpunt over blijvende betrokkenheid bij de ontwikkeling van de Eendragtspolder		

1. Inleiding

De afgelopen maanden is opnieuw gebleken dat de kosten voor het project Eendragtspolder zijn gestegen. Zowel de verdere verfijning van de bouwtechnische ramingen van dit project als de herziening van de raming op de proceskosten (projectmanagement, voorbereiding en directievoering bij uitvoering van het werk) zijn hiervan de oorzaak. Gelet op de voortgang van het project en de actuele stand van zaken daarin, dient ernstig rekening te worden gehouden dat kritische data voor de verwerving van verschillende subsidies geheel niet of slechts deels worden gehaald. Waardoor de kosten voor de betrokken partijen opnieuw zullen toenemen. Dit geeft aanleiding om uw vergadering thans te laten besluiten over de verdere betrokkenheid van het hoogheemraadschap bij dit project.

2. Voorstel

Wij stellen uw vergadering voor om de betrokkenheid van het hoogheemraadschap bij de ontwikkeling van de Eendragtspolder onverkort te continueren ondanks dat ernstig rekening moet worden gehouden met kostenstijgingen, waarmee de totale bijdrage van het hoogheemraadschap kan oplopen tot € 9 a € 10 mln.

3. Achtergrondinformatie

Extra kosten als gevolg van nieuwe ramingen

Nadat de verenigde vergadering in het begin van 2008 een extra krediet (€ 1,5 mln.) beschikbaar heeft gesteld voor de maatregelen waterkwaliteit en de bouw van het inlaatwerk, zijn opnieuw extra kosten als gevolg van een deels onvolledige en deels onjuiste raming boven water gekomen. Het dreigende tekort in de raming bedraagt thans afgerond € 3 mln. Als gevolg van mogelijkheden van POP-subsidie en toepassing van een dunnere zandlaag ten behoeve van de waterkwaliteit (dikte conform Kralingse Plas en Bergse Plas) kan dit tekort tot ca. € 2 mln. wordt verminderd. Naast een aantal kleinere kostenstijgingen in de bouwramingen zit de verhoging van de kosten nu hoofdzakelijk in de bijkomende kosten zoals projectmanagement, voorbereiding en directievoering, die blijkbaar in de voorgaande ramingen onvoldoende zijn meegenomen. Verdeeld over vier partijen wordt voor de realisatie van de werken een extra garantstelling in de orde grootte van € 400.000,- à € 600.000,- per partij gevraagd. In de Realisatieovereenkomst zoals deze in 2006 door de provincie, het recreatieschap, de gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle en het hoogheemraadschap is ondertekend wordt de gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle uitgesloten van deelname in eventuele kostenstijgingen. Het tekort zal dan ook door de drie resterende partijen en de gemeente Rotterdam moeten worden opgebracht.

Het financieel risico door derving subsidies

Naast de toegenomen kosten voor de uitvoering van het werk dient ook ernstig rekening te worden gehouden met het verlies van subsidie die vanuit het NBW en de VINAC regionaal groen aan het project is toegewezen.

De regeling van de NBW-subsidie, in totaal € 2 mln. voor het project Eendragtspolder expireert officieel op 1 juli 2010. Dit betekent dat vanaf deze datum geen rekeningen meer worden vergoed. Deze kritische datum treft overigens nog veel andere projecten van gemeenten en waterschappen. Zo is op dit moment slechts € 21 mln. Uitgekeerd van de € 55 mln. Die aan waterschappen werd toegewezen. Op diverse fronten wordt dan ook met de rijksoverheid als subsidieverlener gesprekken gevoerd om de genoemde kritische datum uit te stellen. Tot nog echter zonder succes en slechts met de rijksintentie om de eventueel niet bestede gelden beschikbaar te stellen aan de desbetreffende regio's. Wat hiermee wordt bedoeld is echter nog niet bekend. Van de toegekende NBW-subsidie is € 300.000,- gekoppeld aan de realisatie van het inlaatwerk naar de Eendragtspolder. De aanbesteding van dit werk is op maandag 5 oktober jl. gestart. De verwachting is dat hierdoor nog een belangrijk deel van deze subsidie kan worden verworven. De rest, € 1,7 mln. Hangt af van de uitvoering van het grondwerk in de realisatie van de verschillende dijklichamen in het gebied. Thans wordt bezien in hoeverre een aparte aanbesteding van de realisatie van deze dijklichamen alsnog tot de verwerving van (een deel van) de subsidie kan leiden. Op grond van een eigen inschatting zal echter niet meer dan de helft van het toegekende subsidiebedrag kunnen worden gedeclareerd. Het is dan nog maar de vraag of tot uitbetaling van de subsidie wordt gekomen als het werk nog niet afgerond en gerapporteerd is.

De regeling rond de subsidie VINAC regionaal groen eindigt op 31 december 2010. Deze subsidie, groot € 2,5 mln. wordt slechts uitgekeerd als op deze datum het regionale groen daadwerkelijk is gerealiseerd. De huidige verwachting is dat hier niet aan kan worden voldaan en de subsidie verloren gaat. Ook op dit punt wordt getracht de uiterste datum uit te stellen, dan wel de condities van uitkering bij te stellen. Hierover zal echter niet eerder dan in het begin van 2010 duidelijkheid ontstaan. Het totale risico ten aanzien van de toegekende subsidies wordt dezerzijds thans geschat op minimaal € 3,3 en maximaal € 4,3 mln. Verdeeld over de drie partijen die hiervoor conform de realisatieovereenkomst (ROK) in aanmerking komen en inclusief het € 0,5 mln. tekort op de huidige projectraming leidt dit een totaal risico voor het hoogheemraadschap van € 1,2 a € 1,7 mln., wat de totale kosten van de realisatie van de waterberging in de Eendragtspolder laat toenemen tot € 8,4 a € 8,9 mln. (afgerond € 9 mln.)

Second opinion op de ramingen

De voortdurende wijzigingen in de begroting hebben er toe geleid dat in opdracht van de provincie een "second opinion" door het Bureau PRC Kostenmanagement op de basisbegroting is uitgevoerd. Het bureau komt naast een aantal inhoudelijke opmerkingen op de effectiviteit van het projectmanagement en gevonden discrepanties tussen het ontwerp en de ramingen tot de conclusie dat de bouwramingen en de daarin toegepaste hoeveelheden en eenheidsprijzen redelijk aansluiten op de praktijk. Het Bureau adviseert ook om gelet op de onzekerheden in de ramingen de post onvoorzien van 5% te verhogen naar 10% (ca. € 800.000,-). Aangezien deze toename in de kostenraming de eerder geschetste risico's in de subsidie niet dekken, zijn wij tegen een dergelijke extra verhoging.

Grondverwerving

Een derde (financieel) onzekere aspect betreft de grondaankoop in het plangebied. Ten aanzien van de grondaankoop kan worden gemeld dat de benodigde 300 ha zijn verworven, waarvan ca. 158 ha. is onteigend. De procedure rond de grondprijzen van onteigening loopt echter nog. In mei 2010 zal de rechter hierover uitspraak doen. Daarbij speelt de berekening van de grondprijzen in samenhang met de complexwaarde een belangrijke rol. Met het rijk, de belangrijkste financier voor de verwerving van de gronden, is overeengekomen dat uiteindelijk een gemiddelde grondprijs voor het gehele plangebied zal worden verrekend. Hierdoor wordt het uiteindelijke effect van de rechtelijke uitspraak over de grondprijzen van onteigening evenredig over het rijk en de partners (37,5 ha.) in het project verrekend. Zekerheden rond de extra kosten die hiermee gemoeid zullen zijn, zullen echter niet eerder als na de uitspraak van de rechter kunnen worden gegeven.

Heroverweging betrokkenheid HHSK

De voorziene kostenstijgingen en actuele risico's ten aanzien van de verwerving van de subsidie geven op zijn minst aanleiding om de betrokkenheid van het hoogheemraadschap bij de verdere ontwikkeling van het gebied te heroverwegen. Een dergelijke heroverweging zou dienen te gebeuren vanuit en perspectief dat kosten tel laste van het hoogheemraadschap voor de waterberging in de Eendragtspolder zouden oplopen tot € 9 a € 10 mln. De primaire vragen die hierbij opkomen, is of het hoogheemraadschap de waterberging nodig heeft en zo ja, of hiervan een investering van het genoemde niveau recht doet. Ofwel zijn er goedkopere alternatieven denkbaar. Bij deze afweging dient rekening te worden gehouden met de kosten die tot nog toe door het hoogheemraadschap zijn betaald ten behoeve van het ontwerp, de verschillende detailontwerpen en onderzoeken respectievelijk de projectorganisatie en het projectmanagement, wat thans ca. € 2,5 mln. bedraagt.

Historisch perspectief en alternatieven

Vast staat dat de Eendragtspolder qua volume en robuustheid een duurzame en logische oplossing biedt voor de waterberging tijdens (langdurige) uitval van het gemaal Schilthuis en de opvang van de onbalans in de polderbemaling vs. de capaciteit van het gemaal Schilthuis. Zonder enige vorm van terugval op een berging of alternatieve waterafvoer manoeuvreert het hoogheemraadschap zich in een moeilijke positie tijdens stormachtige Noord Wester storm en in situatie van langdurige intense regenval. Daarbij moet eveneens rekening worden gehouden dat deze situatie aan alle kanten (rivierwaterpeil en neerslag) als gevolg van de verwachte klimaatverandering verder zal verslechteren. Terwijl de ruimtelijke ontwikkeling van de polders rond de Rotte in de komende decennia onverminderd voort zal gaan, waarmee de flexibiliteit van handelen in extreme situaties eveneens verder vermindert.

De berging Eendragtspolder is destijds opgekomen uit de "Quick Scan" van de werking van het watersysteem in het Schielands deel van het beheersgebied onder de klimatologisch veranderende condities. Uit dit onderzoek, dat in eigen beheer op aandringen van de verenigde vergadering is uitgevoerd, zijn oplossingen gegenereerd voor een capaciteitsvergroting van het watersysteem met 50%. Op grond van de resultaten van dit brede onderzoek is destijds gekozen voor een eerste selectie van geen-spijt maatregelen, die zijn opgenomen in het maatregelenprogramma Peil 2010, thans verlengd Peil 2015.

In al de onderzoeken is de centrale berging in de Eendragtspolder voortdurend als meest geschikte oplossing voor de dreigende onbalans tussen de polder- en boezembemaling (systeemberging) van de Rotteboezem beschouwd, opgenomen in streekplannen en verder uitgewerkt in een bestemmingsplan. Bovendien biedt de berging in de Eendragtspolder voldoende berging om voor tenminste 48 uren een onverwachte uitval van het gemaal Schilthuis te overbruggen zonder dat schadegevoelige gebieden rond de Rotte en Rottemeren moeten worden geïnundeerd. Een dergelijke calamiteit kan zowel ontstaan doordat als gevolg van de rivierwaterstand het gemaal Schilthuis lagere tijd verstoken raakt van afvoermogelijkheden, dan wel dat het gemaal Schilthuis een onverwachte technische storing treft. Daarbij zij opgemerkt dat de Eendragtspolder bergingsruimte en daarmee bedrijfszekerheid biedt voor het watersysteem voor de langere (50 jaren) en zeer lange termijn (100 jaren). Met de uitvoering van het programma Peil 2010 is nu ca. 20% (225 m³/min) van de destijds verwachte toename van de capaciteit van de polderbemaling (50%) in de afgelopen 5 jaren geëffectueerd. Er zijn geen tekenen die er op wijzen dat de klimaatverandering nog een andere meer positieve wending krijgt. De voorspellingen die de afgelopen jaren elkaar in een snel tempo opvolgen geven slechts zicht op een verdere verslechtering van de eerder ingeschatte situatie op de langere termijn. Daarom kan de verdere uitbreiding van de bemalingcapaciteit uit de omliggende polders en mogelijk zelfs de Zuidplaspolder naar de Rotte niet worden uitgesloten. Bovendien is de ruimtelijke druk in het gebied rond de Rotte de afgelopen jaren steeds meer toegenomen. Waarmee de flexibiliteit in de berging van water gedurende noodsituaties steeds meer is afgenomen of zal afnemen.

Bij de uitwerking van de Quick scan van het watersysteem en voorafgaand aan de samenwerking in de Eendragtspolder en werving van de NBW-subsidie is, zij het globaal, gerekend aan een aantal alternatieven voor deze waterberging. In dit verband zijn te noemen:

1. Realisatie van een verbinding tussen de Rotte en de Hollandse IJssel, eventueel via de Zuidplaspolder, waarvoor een investering van € 35 a € 40mln. werd geraamd;
2. Vergroting van het wateroppervlak van de Rotte, wat als gevolg van de beperkte peilstijging (30 cm) nauwelijks extra ruimte biedt;
3. Verlenging van de afvoerkoker naar de Nieuwe Maas en vergroting van het gemaal Schilthuis dat stuit op een beperking in het watertransport door het toevoerkanaal, dat door de omliggende bebouwing nauwelijks kan worden verbreed.
4. De aanleg van een kleinere (1,3 mln. m³ op 70ha.) berging in eigen beheer dat destijds werd geraamd op € 7,5 mln, en waarbij waarschijnlijk met een grondprijs van fl 15,-/m² is gerekend. Bij een grondprijs van € 10,-/m², die in de begroting voor de Eendragtspolder wordt gehanteerd, neemt deze investering toe tot ruim € 9,25 mln.
5. Bij de aanvraag van de NBW-subsidie werd destijds een totale investering voor de waterstaatkundige inrichting van de Eendragtspolder van € 8,2 mln. opgegeven.

Hierbij kan nog worden aangetekend dat de benodigde berging vooral ook als zogenaamde systeemberging dienst moet doen. Hierdoor wordt de berging feitelijk een onderdeel van het boezemsysteem Rotte en wordt de mogelijkheid van een droge berging met een blijvend agrarische functie beperkt. Immers de verwachting is dat gedurende het jaar regelmatig kleiner hoeveelheden in de berging zullen worden gebracht om het peil op de Rotte nauwkeurig te kunnen handhaven.

Effect standpunt HHSK op uitvoering project Eendragtspolder

Tenslotte dient bij de beschouwing over de verdere betrokkenheid van het hoogheemraadschap bij de ontwikkeling van de Eendragtspolder ook het effect op het totale project en de relatie met de partners, provincie, recreatieschap en gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle te worden betrokken. Ondanks dat tot nog toe zo veel als mogelijk de kosten ten behoeve van de berging en de realisatie van het recreatiegebied zijn gescheiden, zit er natuurlijk een nauwe samenhang tussen de verschillende investeringen. Zo wordt naast de grondverwerving een belangrijk deel van de kosten bepaald voor het grondverzet, waarbij de kades en de inrichting van het gebied binnen de kades onderling verweven zijn. Dit geldt niet voor de voorzieningen zoals de waterinlaat, die geheel voor rekening van het hoogheemraadschap komt. Echter de verwevenheid van de kosten voor het grondverzet ten aanzien van de inrichting van het gebied zal een ontvlechting van de verschillende investeringen bemoeilijken. Aan de andere kant zal een besluit om uit het project te stappen feitelijk een belangrijk uitgangspunt van het bestemmingsplan, t.w. de waterberging, op de tocht zetten. De grondverwerving en onteigening zijn gekoppeld aan het totale plan en de in het bestemmingsplan omschreven functies van het gebied. Dit zou betekenen dat zowel de juistheid van het bestemmingsplan en daarmee de legitimiteit van de nu (vrijwel) afgeronde grondverwerving op losse schroeven zetten. Dit betekent dat de keuze van het hoogheemraadschap feitelijk een directe relatie heeft met de daadwerkelijke ontwikkeling van de Eendragtspolder op afzienbaar termijn. De keuze om een alternatief te zoeken en verder uit te werken zal dan ook niet door de partners worden gesteund en mogelijk worden tegengewerkt. Van de realisatie van een waterberging in de Eendragtspolder alleen kan slechts sprake zijn indien de andere partijen zich wensen terug te trekken, wat vooralsnog niet aan de orde is.

4. Motivering voorstel

Op grond van de hierboven gegeven beschouwingen komen wij tot de conclusie dat ondanks de stijgende kosten en de financiële risico's van de subsidieverlening thans niet het moment is om de betrokkenheid in het project Eendragtspolder te staken. Wij stellen uw vergadering daarom voor om deze betrokkenheid onder een aantal nadere condities ten aanzien van de verwachte meerkosten te handhaven. De verwachting is dat de komende maanden snel geschakeld zal moeten worden. Wij nemen ons hierbij voor om uw vergadering terstond te informeren zodra rond de financiële situatie meer duidelijkheid ontstaat dan wel veranderingen in het nu geschetste financiële beeld optreden. Ook zal zo nodig of wenselijk de commissie AZM eventueel in apart

daartoe georganiseerde (besloten) bijeenkomsten op cruciale momenten bijeen worden geroepen. Wij gaan er daarbij wel van uit dat gelet op de benodigde daadkracht uw vergadering het dagelijks bestuur toestaat om tot een maximum van € 10 mln. als bijdrage van het hoogheemraadschap voor de realisatie van de waterberging te handelen met verantwoording achteraf.

5. Gevolgen/consequenties

Financieel

Zie hiervoor het onderdeel achtergrondinformatie. Op het financiële vlak wordt geconstateerd dat:

- Uw vergadering thans is € 7,2 mln. (€ 5,7 mln. in 2007 en € 1,5 mln. aanvullend in 2008) beschikbaar heeft gesteld;
- Hiervan circa € 2,5 mln. is betaald aan Zevenhuizen-Moerkapelle en het GZH ter bestrijding van de voorbereidingskosten voor procesmanagement, onderzoek en ontwerp
- De actuele raming van de projectkosten een tekort bevat waarvan ca. € 0,5 mln. ten laste wordt gebracht van HHSK
- De "second opinion" op de kostenraming er op duidt dat deze raming met de algemeen geaccepteerde kentallen is opgebouwd en derhalve thans een volledig financieel beeld biedt met de kanttekening dat in verband met een aantal onzekerheden in de ramingen wordt geadviseerd om de post onvoorzien te verhogen.
- Eerst na aanbesteding zekerheid ontstaat over de werkelijke kosten van realisatie en dat mag worden verwacht dat de huidige marktsituatie tot een scherpe aanbesteding zal leiden.
- De uitkering van de eerder toegewezen subsidies VINAC regionaal groen (€ 2,5 mln.) en NBW (€ 1,7 + € 0,3 mln.) als gevolg van de vertraagde voorbereiding geheel of gedeeltelijk zal vervallen. Waarbij wordt opgemerkt dat de subsidie ten behoeve van de aflat (€ 0,3 mln.) als gevolg van de lopende aanbesteding naar verwachting zal kunnen worden uitgekeerd.
- Er onzekerheid bestaat over de grondprijs van de onteigende gronden waarover de rechter in mei uitspraak zal doen.
- De totale kosten voor de realisatie van de grootschalige waterberging in de Eendragtspolder als gevolg van het berekende tekort op de actuele raming en de derving van subsidies kunnen toenemen tot € 9 a € 10 mln.
- Alternatieven voor de grootschalige waterberging in de Eendragtspolder, zo die nog te realiseren zijn, tenminste een overeenkomstige of hogere investering zullen vergen.

Uit het beschikbaar gestelde krediet worden de lopende werkzaamheden bekostigd. Gelet op het grote aantal onzekerheden achten wij het thans niet opportuun om door uw vergadering een extra krediet beschikbaar te laten stellen. De desbetreffende risico's zijn opgenomen in de risicoparagraaf van de programmabegroting 2010 en de meerjarenbegroting 2010/2013. Anderzijds verwachten wij wel dat uw vergadering een standpunt inneemt over onze verdere betrokkenheid bij de ontwikkeling van de Eendragtspolder. Waarbij rekening wordt gehouden met een totale investering voor de waterberging in deze polder die kan stijgen tot in totaal € 9,0 a € 10 mln. De stijging van het investeringsbedrag met in totaal € 2.8 mln (van € 7.2 naar € 10.0 mln) is niet opgenomen in de huidige begroting. Het betekent jaarlijks een extra last van circa € 210.000 aan rente en afschrijving.

6. Aspecten voor de omgeving, communicatie en wijze van publiceren

Niet van toepassing

7. Verdere aanpak, procedure, planning

Bij instemming op voorstel zal uw vergadering zowel bij de geplande bijeenkomsten als tussentijds over de (financiële) ontwikkelingen rond de Eendragtspolder op de hoogte worden gehouden. Na de uitspraak van de rechter en zodra het resultaat van de aanbesteding bekend is zal een aparte commissie AZM bijeen worden geroepen om van gedachten te wisselen over de dan gegeven situatie.

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

secretaris-directeur,

M.J.H. van Kuijk

dijkgraaf,

mr. J.H. Oosters